

Viheralueiden kunnossapitoluokat RAMS 2020 Haapaveden taajama-alueella

Asemakaavan mukaiset viheralueet, kaupungin omistamien kiinteistöjen pihat ja rakentamattomat tontit

RAKENNETUT VIHERALUEET

R2

Toimintaviheralue: Toimintaviheralueita ovat jalankulun ja pyöräilyn reittiverkoston kuuluvat puistokäytävät, leikkipaikat, leikkikentät, puistokentät, puistojääkentät, kuntoilupaikat, lähiliikuntapaikat, rullalautailu-, tempupyöräily- ja parkourpaikat, uimarannat ja uimapaikat, matonpesupaikat, koirapuistot, tapahtumapuistot, palstaviljelyalueet ja hautausmaat.

Viheralueen tarjoamat palvelut: Reitistöjä ja yhteyksiä jalankulkijoille ja pyöräilijöille, mahdollistavat monenlaiset leikit, pelit ja liikuntamuodot viherympäristössä, toimivat tapahtumien järjestämisaikana.

Hoito: Kasvillisuus hoidetaan niin, että kohteen toiminnallisuus, käytettävyys ja turvallisuus säilyvät. Rakenteet, varusteet, kalusteet ja laitteet ovat alueen käytön ja käyttäjäturvallisuuden edellyttämässä kunnossa. Yleisilmettä häiritsevät roskat ja alueelle kuulumattomat esineet poistetaan. Vaaralliset roskat kerätään ensi tilassa. Talvikunnossapidossa pidettävät reittiverkostot ja toiminta-alueet ovat käyttökunnossa, turvallisia ja siistejä. Toimintaviheralueen rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden kuntoa ja turvallisuutta seurataan lakisääteisillä kunto- ja turvallisuustarkastuksilla.

Toimintaviheralueita Haapavedellä ovat leikkikentät, koulujen ja päiväkotien piha-alueet, skeittiparkki, uimarannat, Lumimaan mäenlaskualue, kuntoportaat, apinarata, pyörärata ja koirapuisto sekä urheilukentän ja pesäpallokentän reuna-alueet. Alueilla on istutettua ja luonnon kasvillisuutta, rakennettuja luonnonmukaisia hulevesirakenteita sekä erilaisia rakenteita, varusteita, kalusteita ja laitteita. Kunnossapitotöitä ohjaavat myös lakisääteiset kunto- ja turvallisuustarkastukset.

R3

Käyttöviheralue: Käyttöviheralueita ovat kaupunkipuistot ja -aukiot, torialueiden kasvillisuus- ja oleskelualueet, katupuuistutukset, pihojen kasvillisuus- ja oleskelualueet, istutusalueet sekä intensiivistä hoitoa vaativat luonnonmukaiset hulevesirakenteet.

Viheralueen tarjoamat palvelut: Asukkaiden ulko-olohuoneita, tarjoavat mahdollisuuden ulkoiluun, oleskeluun, viihtymiseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja luontokokemukseen, tarjoavat kaupunkikuvallisia ja kulttuurisia elämyksiä sekä vuodenaikoihin liittyviä aistittavia elämyksiä.

Hoito: Käyttöviheralueen kasvillisuus hoidetaan niin, että kohteen esteettisyys, viihtyisyys, käytettävyys ja turvallisuus säilyvät ja taajamaympäristön ekologinen monimuotoisuus vahvistuu. Kasvillisuuden, rakenteiden, varusteiden, kalusteiden, laitteiden ja järjestelmien kuntoa ja käyttöturvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti.

Käyttöviheralueita Haapavedellä ovat kaupungin omistamien kiinteistöjen piha-alueet, pois lukien koulujen ja päiväkotien piha-alueet.

AVOIMET VIHERALUEET

A1

Arvoniityt ovat niittyjä, jotka ovat erityisen tärkeitä ja arvokkaita maiseman, kulttuuriperinteen, luonnon monimuotoisuusarvojen tai muiden maanomistajan määrittelemien erityisten ominaispiirteiden vuoksi tai ne ovat muuten käyttäjille merkittäviä niittyjä. Arvoniittyjä voivat olla erilaiset perinnebiotoopit sekä rakennetut ympäristöt, jotka jäljittelevät luontaisia kasvupaikkoja. Arvoniityksi luokittelu edellyttää erityisen arvon nimeämistä ja sen perustelua.

Viheralueen tarjoamat palvelut: Arvoniityt säilyttävät kansallista kulttuuri- ja luonnonperintöä, kulttuurimaisemia ja tarjoavat niihin liittyviä elämyksiä.

Hoito: Avoimien viheralueiden kunnossapidon tavoitteena on edistää lajiston monimuotoisuutta ja säilyttää alueen avoimuus, sekä varmistaa, että alue kestää käytöstä aiheutuvan kulumisen. Kulumista aiheuttava käyttö ohjataan kulumista kestäville päällysteille, kuten poluille ja pitkospuille. Arvoniityn kasvillisuutta hoidetaan niin, että alueella olevat erityiset arvot säilyvät ja vahvistuvat. Kasvillisuuden, rakenteiden, varusteiden, kalusteiden, laitteiden ja järjestelmien kuntoa ja käyttöturvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti. Mahdollisten laiduneläinten hyvinvointia ja laidunalueen turvallisuutta laiduneläimille tarkkaillaan päivittäin. Talvihoito kohdentuu alueella oleviin talvikunnossapidettäviin reittiverkostoihin ja toiminta-alueisiin. Puhtaanapidon tavoitteena on varmistaa, ettei alueella ole yleisilmettä, käyttöä, viljelytöitä tai laidunnusta häiritseviä roskia tai alueelle kuulumattomia esineitä. Vaaralliset roskat poistetaan ensi tilassa.

Haapavedellä arvoniityksi A1 on syytä luokitella Paakkilan ranta. Perustelut: Erityiseksi arvoksi voidaan nimetä sijainti näkyvällä paikalla kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kokonaisuuden ja järven välissä. Paakkila on Haapaveden seurakunnan omistama vanha pappila, joka on rakennettu 1787. Sekä rakennus että maisema ovat osa historiallisesti merkittävää pappilakulttuuria. Paakkilassa vuonna 1893 toimintansa aloittanut Kasvitarha- ja keittokoulu oli toimintatavaltaan ensimmäinen koko Suomessa. Paakkilan kannatusyhdistys ry on kunnostanut aluetta vuodesta 2006 lähtien ja alue on tänään Haapaveden kauneimpia (Paakkilan kannatusyhdistys ry:n nettisivut). Rakennuksen kunnostushanke on juuri parhaillaan meneillään. Yleiskaavassa on merkintä ”3. Vanha pappila (mk, PPL nro Haapavesi 2)” eli maakunnallisesti merkittävä kohde, joka on Pohjois-Pohjanmaan Liiton inventointiluettelossa 1993 numerolla 3. Asemakaavassa Paakkilan alueella on järveen asti ulottuva merkintä sk-1, joka tarkoittaa: ”Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö. Aluekokonaisuudeksi rajatulla alueella uudisrakentaminen, rakennusten peruskorjaukset ja laajennukset tulee sovittaa siten, että rakennusten ja kasvillisuuden muodostama kokonaisuus säilyy yhtenäisenä. Museoviranomaiselle tulee varata tilaisuus lausunnon antamiseen ennen kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita koskevien lupahakemusten ratkaisemista.”

A2

Käyttöniityt ovat osa virkistysaluetta, puistoa, pihaa, kulttuuri- tai perinnemaisemaa. Kasvillisuus on usein runsaasta käytöstä johtuen matalaa niitylajistoa. Käyttöniityillä voi olla luonnonmukaisia hulevesirakenteita, kuten ojia, purouomia ja lammikoita.

Viheralueen tarjoamat palvelut: Käyttöniityt ovat asukkaiden ulko-olohuoneita, jotka tarjoavat erilaisia mahdollisuuksia ulkoiluun, oleskeluun, viihtymiseen ja harrastuksiin.

Hoito: Käyttöniittyjen hoidon tavoitteena on mahdollistaa virkistyskäyttö, säilyttää alue avoimena ja hoidettuna. Virkistyskäyttö turvataan kunnossapitämällä käytävä- ja polkuverkostojen kuntoa ja siisteyttä. Kasvillisuutta hoidetaan niin, että kohteen toiminnallisuus, käytettävyys ja turvallisuus säilyvät.

Käyttöniittyjä Haapavedellä ovat kulttuurikeskus Kirnun lähiympäristö ja Huikarinniemen avoimet niittymäiset alueet.

A3

Maisemaniityt ovat osa virkistysaluetta, puistoa, liikenneviheraluetta, kulttuuri- tai perinnemaisemaa. Niitä hoidetaan avoimen kulttuurimaiseman säilyttämiseksi. Maisemaniityllä voi olla luonnonmukaisia hulevesirakenteita, kuten avo-ojia, puroja ja lammikoita. Maisemaniitylle ei kohdistu käytöstä aiheutuvaa kulutusta. Kulku voidaan ohjata rakennetuille kulkuväylille ja leikatuille niittypoluille.

Viheralueen tarjoamat palvelut: Maisemaniityt ovat luonnon monimuotoisuuden ja kulttuurimaiseman säilyttämisen kannalta tärkeitä alueita, jotka antavat asukkaille mahdollisuuden nauttia avoimesta tai puoliavoimesta maisemasta sekä luonnonkasvivaltaisesta vuodenaikojen mukaan vaihtelevasta niittyalueesta tarjoten monipuolisia luontokokemuksia.

Hoito: Maisemaniityjen hoidon tavoitteena on monipuolinen, luonnon arvoiltaan monimuotoinen, avoin, elinvoimainen, viihtyisä, maisemallisesti edustava ja toimiva niittyalue ja kulttuurimaisema.

Maisemaniityjä Haapavedellä ovat kulttuurikeskus Kirnun ranta-alue, Rautionrannan niittymäiset alueet, Kylpyläsaaren pohjoisranta, tenniskentän alue, Pero-ojan puron varsi Vanhatien eteläpuolella, Luomajoenkujan ja Koskenkorvankujan viheralueet.

A4

Avoimia alueita ovat esimerkiksi viljelykäytöstä poistuneet pellot, aukeat alat metsässä ja sähkölinjojen alustat sekä luonnonmukaisten hulevesirakenteiden reunavyöhykkeet. Avoimia alueita ovat myös näkymien vuoksi näköalapaikoilla, perinnemaisemassa, joki- tai järvimaisemassa ja merkittävässä luonto- ja maisemakohteessa avoimena pidettävät alueet. Lisäksi luokkaan kuuluvat luonnonniityt, tulvaniityt, rantaniityt ja ruovikot, joita ei hoideta tai hoito on pelkkää vesakon poistoa. Virkistyskäyttö on vähäistä.

Viheralueen tarjoamat palvelut: Avoimet alueet säilyttävät elinympäristöjä ja luonnon monimuotoisuutta. Näkymät tuovat esille tärkeitä kohteita ja varmistavat liikennealueiden turvallisuutta.

Hoito: Tavoitteena on estää alueiden ja näkymien umpeenkasvu sekä tuoda esiin merkittäviä maisemakohteita ja tärkeitä näkymiä. Hoidetaan niin, että kohteen avoimuus ja näkymät säilyvät.

Avoimiksi alueiksi Haapavedellä määritellään Huiskan rakentamattomien tonttien ja viheralueiden avoimet alueet, Kokkorannan uimarannan läheinen niitty ja Jouhtenenmäen teollisuusalueen hakkuualueet.

A5

Maisemapellot ovat osa virkistysaluetta, puistoa tai viljelymaisemaa. Maisemapellot ovat muokattuja ja kylvettyjä maa-alueita, joilla kasvatetaan yksi- tai monivuotisia hyöty- ja

maisemakasveja. Maisemapeltoihin kuuluvat myös peltojen reunavyöhykkeet ja saarekkeet. Maisemapeltoja ovat myös palsta- ja kaupunkiviljelyalueet, joita muokataan vuosittain peltoviljelyn menetelmin. Maisemapelloilla voi olla myös luonnonmukaisia hulevesirakenteita, kuten avo-ojia, purouomia ja kosteikoita. Kulku ohjataan rakennetuille kulkuväylille kuten pellon reunalla oleville poluille.

Viheralueen tarjoamat palvelut: Maisemapelot tarjoavat elämyksiä kaikille aisteille, rikastuttavat taajaman maisemakuvaa ja tarjoavat asukkaille mahdollisuuden seurata maanviljelyä käytännössä.

Hoito: Maisemapeltojen hoidon tavoitteena on säilyttää viljelymaiseman avoimuus, peltoluonnon ja pellon reunavyöhykkeiden ja saarekkeiden luonnon monimuotoisuus sekä maaperän kasvukunto. Virkistyskäyttö turvataan kunnossapitämällä käytävä- ja polkuverkostojen kuntoa ja siisteyttä.

Maisemapeltoja Haapavedellä ovat Kukkerinpuron ja Erkkisenniemen avoimet peltoalueet, Laurinpelto ja Jouhtenenmäen alueella Pulkkilantien varressa olevat pellot.

METSÄT

M2

Lähimetsät ovat asuinalueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevia metsiä, joiden käyttö on päivittäistä. Niitä käytetään oleskeluun, leikkiin, kauttakulkuun, ulkoiluun, liikuntaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Runsaan käytön takia maaperän kuluminen on tyypillistä, ja pohjakaasvillisuus voi muuttua tai puuttua kokonaan ihmistoiminnan vuoksi. Kulku ohjataan rakennetuille kulkuväylille ja poluille. Kulkuväyliä yhteyteen voidaan sijoittaa myös rakenteita, kalusteita ja varusteita sekä lähiliikuntapaikkoja. Lähimetsissä voi olla luonnonmukaisia hulevesirakenteita, kuten hulevesi- ja imeytyspainanteita, avo-ojia ja lammikoita. Lähimetsiin ei yleensä kohdisteta tuotto-odotuksia.

Viheralueen tarjoamat palvelut: Lähimetsät tarjoavat ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksia ihmisten arkiympäristössä.

Hoito: Lähimetsän hoidon tavoitteena on monipuolinen, turvallinen, viihtyisä ja käyttäjäystävällinen metsäalue. Lisäksi pyritään pitkään puuston elinkaareen ja maisemalliseen edustavuuteen. Kasvillisuuden, rakenteiden, kalusteiden, varusteiden ja laitteiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti. Kulumista aiheuttava virkistyskäyttö ohjataan kulumista kestäville päällysteille, kuten poluille ja pitkospuille. Lähimetsän kasvillisuutta hoidetaan niin, että alueen viihtyisyys, käytettävyys ja turvallisuus säilyvät ja taajamaympäristön ekologinen monimuotoisuus vahvistuu. Metsäluonnon monimuotoisuutta edistetään mm. pienialaisia tiheikköjä, aluskasvillisuutta ja lahoppua suosimalla.

Lähimetsäksi Haapavedellä voidaan katsoa Mäkirinteen koulun ja urheilukentän välinen mäntymetsikkö.

M3

Ulkoilu- ja virkistysmetsät ovat asuinalueiden läheisyydessä tai hieman etäämmällä sijaitsevia metsiä, joita käytetään ulkoiluun, retkeilyyn, liikuntaan, marjastukseen, sienestykseen ja virkistäytymiseen. Niissä voi olla erilaisia ulkoilu- ja retkeilykäyttöä palvelevia rakenteita, tulentekopaikkoja sekä hoidettuja polku- ja latuverkostoja. Niihin voi kohdistua myös taloudellisia tuotto-odotuksia.

Viheralueen tarjoamat palvelut: Ulkoilu- ja virkistysmetsät tarjoavat ulkoilu-, virkistys- ja retkeilymahdollisuuksia.

Hoito: Ulkoilu- ja virkistysmetsän hoidon tavoitteena on monipuolinen, luonnon arvoiltaan monimuotoinen ja käyttäjäystävällinen metsäalue sekä turvalliset reitit ja rakenteet. Lisäksi pyritään pidennettyyn puuston elinkaareen ja maisemalliseen edustavuuteen. Hoidon avulla myös edistetään metsätaloutta, avataan näkymiä kaukomaisemaan, kuten vesistöön, ympäröivään kulttuurimaisemaan tai maisemapuiden ja luonnonmuodostumien esiin ottamiseksi. Kasvillisuuden, rakenteiden, kalusteiden, varusteiden ja laitteiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti ja kulumista aiheuttava virkistyskäyttö ohjataan kulumista kestäville päällysteille kuten poluille tai pitkospuille. Ulkoilu- ja virkistysmetsän kasvillisuutta hoidetaan niin, että metsäekosysteemi on elinvoimainen. Metsäluonnon monimuotoisuutta edistetään mm. tiheikköjä, pienimuotoisia hakkuualueita ja lahoppua suosimalla. Ulkoilu- ja virkistysmetsään voi kuulua myös hoidon ulkopuolelle jääviä alueita.

Haapavedellä ulkoilu- ja virkistysmetsiä ovat Hyttikallion, Laitakallion ja Lumimaan metsät, valaistun ladun ympäristö, Rautionrannan metsäalue sisältäen lehtikuusimetsikön, Paakkilan ja Helmikartanon välinen metsikkö, yläkoulun ja kirjaston viereinen metsä sekä Huiskan alueen metsät.

M4

Suojametsät ovat asuinalueiden ja muun rakennetun ympäristön sekä erilaisten häiriötä aiheuttavien toimintojen, kuten liikenneväylien ja teollisuuslaitosten välissä sijaitsevia metsiä. Niitä käytetään suojaamiseen, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen. Paras suojavaikutus saadaan jatkuvasti peitteisellä ja monikerroksisella puustolla. Ne suojaavat pienhiukkas-, pöly- ja meluhaitoilta. Ne antavat näkösuojan ja toimivat tuuli- ja lumihaittoja lieventävänä vyöhykkeenä. Suojametsissä voi olla luonnonmukaisia hulevesirakenteita, kuten avo-ojia, hulevesi- ja imeytyspainanteita ja lammikoita. Niihin voi kohdistua taloudellisia tuotto-odotuksia.

Viheralueen tarjoamat palvelut: Suojametsät tarjoavat suojaa erilaisilta haittatekijöiltä ja edistävät siten mm. asumisviihtyvyyttä.

Hoito: Suojametsän kasvillisuus hoidetaan niin, että se on kerroksellista ja monilajista, ja sen peittävyys antaa hyvän suojavaikutuksen. Suojametsään voi kuulua myös hoidon ulkopuolelle jääviä alueita.

Suojametsiä Haapavedellä on Jouhtenenmäen teollisuusalueella sekä Hyttikallion ja Kotisuon asuinalueilla.

M5

Talousmetsät ovat talouskäytössä olevia metsiä. Metsätalouden lisäksi ne ovat virkistyskäytössä ja niihin kohdistuu taloudellisia tuotto-odotuksia.

Viheralueen tarjoamat palvelut: Talousmetsät tarjoavat taloudellista tuloa ja materiaalia jatkojalostukseen ja energiantuotantoon.

Hoito: Talousmetsän hoidon tavoitteena on, että metsä antaa kestävästi hyvän tuoton samalla, kun sen biologinen monimuotoisuus säilytetään. Talousmetsää hoidetaan maanomistajan tavoitteiden pohjalta taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästi

sekä metsän maisemalliset arvot huomioiden. Metsäluonnon monimuotoisuutta edistetään, muun muassa tiheikköjä, pienimuotoisia hakkuualueita ja lahoppua suosimalla.

MAANKÄYTÖN MUUTOSALUEET (=kaupungin omistamat rakentamattomat tontit)

- Rx** Maankäytön muutosalue, jota kunnossapidetään rakennetun viheralueen mukaisessa ulkoasussa. Ilmarinkujan purettujen rivitalojen tontti on tällainen Haapavedellä.
- Ax** Muutosalue, jota kunnossapidetään avoimen viheralueen mukaisessa ulkoasussa. Haapavedellä näitä ovat avoimessa peltomaisemassa sijaitsevat kaupungin omistamat rakentamattomat tontit.
- Mx** Muutosalue, jota kunnossapidetään metsän mukaisessa ulkoasussa. Haapavedellä näitä ovat metsäisillä alueilla sijaitsevat kaupungin omistamat rakentamattomat tontit.

Puhtaanapitoluokitus

Puhtaanapitoluokittelu edellä mainituille alueille on merkitty kirjainkoodeilla kunnossapitoluokittelukarttaan ja se koskee kesäkautta, jos ei muuta mainittu. Puhtaanapito tarkoittaa roskien poistoa, roska-astioiden tyhjennystä, kalusteiden ja sidottujen päällysteiden puhdistusta tai pesua. Kaikkia luokkia ei välttämättä ole käytössä Haapavedellä.

P1	Päivittäin ma-la 1 kerran päivässä
P2	Työpäivinä ma-pe 1 kerran päivässä
P3	Viikoittain 3 kertaa viikossa
P4	Viikoittain 2 kertaa viikossa
P5	Viikoittain 1 kerran viikossa
P6	Kuukausittain 1 kerran kuukaudessa
P7	Vuosittain 1 kerran vuodessa

Lähde: Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020, toim. Hanna Tajakka, Viherympäristöliiton julkaisu nro 67